

تحلیل محتوایی برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸

زاهد بیگدلی^۱

استاد،

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز

افشین حمدی‌پور*

دانشجوی دکتری،

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز

دریافت: ۱۳۹۰/۱۲/۰۸ | پذیرش: ۱۳۹۱/۰۳/۰۱

فصلنامه علمی پژوهشی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
شاپا(چاپی) ۸۲۲۳-۲۲۵۱
شاپا(الکترونیکی) ۸۲۳۱-۲۲۵۱
نمایه در SCOPUS، LISA و ISC
http://jipm.irandoc.ac.ir
دوره ۲۸ | شماره ۲ | صص ۲۸۳-۳۰۴
زمستان ۱۳۹۱
نوع مقاله: پژوهشی

1. bigdeli_zahed@yahoo.co.in
*hamdipour@gmail.com

چکیده: فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی نوین، آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی را همانند آموزش سایر علوم متحول کرده است. به همین منظور، شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی بعد از ۱۴ سال، برنامه‌های درسی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی را بازنگری و در قالب ۱۱۱ واحد درسی پایه، تخصصی اجباری، و تخصصی اختیاری تصویب کرده است. هدف از بررسی حاضر، مقایسه و تحلیل برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸ به روش تحلیل محتوایی بوده است. یافته‌ها نشان داد عناوین درسی دو برنامه فقط ۲۵ درصد در محتوی اشتراک دارند که نشان‌دهنده نبودن برنامه جدید است. دروس تخصصی و تعداد واحدهای عملی در برنامه‌های مصوب سال ۱۳۸۸ بیشتر شده است. در کل، ۷۵ درصد واحدها در برنامه درسی جدید نسبت به برنامه درسی قبلی از نظر ایجاد دروس جدید، تغییر نام و ادغام دروس تغییر کرده‌اند. ۴۴ درصد دروس در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ جدید بودند و ۲۲ درصد دروس در ارتباط با فناوری‌های اطلاعاتی کاربردی در کتابخانه‌ها بودند. میزان همخوانی سرفصل‌های جدید رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران با سرفصل‌های درسی سایر کشورها نزدیک به ۷۰ درصد است. با توجه به تغییرات صورت گرفته در عنوان رشته و برنامه‌های آموزشی کشورهای مختلف و نیز تغییرات انجام شده در برنامه درسی کشورمان و مطابقت عمده آن با کاربرد فناوری‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، به نظر می‌رسد زمان انتخاب نام جدید و مناسب برای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی فرا رسیده است.

کلیدواژه‌ها: آموزش کتابداری، برنامه آموزشی، دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی، سرفصل دروس کتابداری و اطلاع‌رسانی

۱. مقدمه و بیان مسأله

رشد سریع فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید در زمینه پردازش اطلاعات، دسترسی آسان به اینترنت و افزایش حوزه‌های موضوعی جدید ویژگی‌هایی هستند که پیامدهای اطلاعاتی خود را دارند و بقای نسل کنونی در جهت کسب اطلاعات به فناوری‌های پیشرفته‌ای وابسته است که نقش مسلطی را در چرخه زندگی ایفا می‌کنند. تحولات زیاد محیط اطلاعاتی موجب ایجاد شرایط جدید برای جامعه به‌طور عام و برای حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی به‌طور خاص شده و بازنگری در نقش‌ها و کارکردهای هر حرفه را ضروری ساخته است (فتاحی ۱۳۷۷). برای همگام شدن با تغییرات، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در تاریخ ۱۳۷۹/۲/۱۰ با صدور آیین‌نامه‌ای با عنوان «آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها با شماره ۱۰۸۹/و» به دانشگاه‌های دارای هیأت ممیزه اجازه داد تا به‌منظور حرکت در جهت نهادینه کردن مشارکت دانشگاه‌ها در مدیریت آموزش عالی، تمرکززدایی، و ارتقای کیفیت آموزش عالی، برنامه‌های درسی خود را با توجه به اهداف زیر تنظیم نمایند:

الف) انطباق هر چه بیشتر برنامه‌های درسی با نیازهای جامعه

ب) نهادینه کردن برنامه‌ریزی درسی در دانشگاه‌ها

ج) روزآمد شدن برنامه‌ها با توجه به تحولات دانش بشری

د) تناسب بیشتر برنامه‌های درسی با امکانات و توانایی‌های دانشگاه‌ها (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، حوزه مشاوران جوان ۱۳۷۹، ۱)

در همین راستا، دانشگاه‌های دارای هیأت ممیزه از جمله دانشگاه تهران، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه الزهرا (تهوری ۱۳۸۵)، دانشگاه تبریز و ... در جهت عدم تمرکز، مبادرت به تغییر در برنامه‌های خود کردند. دانشگاه‌های اشاره‌شده بنا به نیاز جامعه و شرایط محلی و امکانات دانشگاه متبوع خود، دروسی را ایجاد، حذف و برخی را در هم ادغام نمودند. چند سالی از سیاست عدم تمرکز نگذشته بود که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری چند دانشگاه را برگزید و هریک را مأمور تدوین برنامه درسی مقطعی کرد تا نتایج آنها به‌عنوان برنامه‌های درسی به سایر دانشگاه‌ها ابلاغ شود که این امر بازگشت به نوعی تمرکز است. هنوز چندی از سیاست تمرکز نوع جدید نگذشته بود که نوع جدیدتری به‌وجود آمد و دفتر گسترش آموزش عالی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دوباره برای برنامه‌ریزی احیا گردید و قرار شد برنامه درسی همه مقاطع در این دفتر تدوین و تصویب شود (حری ۱۳۸۸). با این حال، شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، برنامه

آموزشی دوره کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی را در جلسه ۷۲۱ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی تصویب کرد. مدت زمان تهیه برنامه در حدود یک سال و نیم بوده است که توسط کمیته برنامه‌ریزی کتابداری و اطلاع‌رسانی تدوین و پیش از ارجاع به شورای برنامه‌ریزی، در گروه برنامه‌ریزی علوم اجتماعی به اتفاق آراء تصویب شده بود (مهراد ۱۳۸۹).

با این حال، آموزش کتابداری در ایران فراز و نشیب‌های زیادی را پیموده است و در طی این مدت گروه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی زیادی در دانشگاه‌های دولتی، آزاد، پیام نور، علمی- کاربردی، و غیرانتفاعی ایجاد شده‌اند. تا سال ۲۰۰۷، ۸۴ گروه آموزشی در ۲۹ دانشگاه دولتی و غیردولتی به آموزش رشته کتابداری پرداخته‌اند (Kiani 2009).

بدون شک، کتابداران نسل‌های آینده با نظام‌های پیچیده، قالب‌ها، و کانال‌های مختلف رسانه‌های ارتباطی و اطلاعاتی مواجه خواهند شد و نیازهای کاربران نسل‌های بعدی متفاوت از زمان حال خواهد بود. باواکوتی به این نکته اشاره دارد که کتابداران آینده لازم است با برخی از برنامه‌ها، ابزارها، و فناوری‌ها آشنایی داشته باشند تا بتوانند به صورت مطلوب از آنها بهره بگیرند. این نیازمندی‌ها عبارت‌اند از: اجزاء^۱ نظام‌های رایانه‌ای، فناوری پردازش در محیط‌های رقمی^۲، میانجی‌ها^۳، نظام‌های چندرسانه‌ای، جانشین‌سازی و ذخیره‌سازی^۴، آماده‌سازی مدیریت^۵، و سامانه‌های اطلاعاتی رقمی. ویژگی‌هایی که بیان شد نیاز به دانش رایانه برای کتابداران آینده را روشن می‌کنند. بنابراین، لازم است برای تربیت کتابدارانی خیره، این موارد در برنامه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی مقاطع مختلف تحصیلی از جمله دوره کارشناسی لحاظ شوند (Bavakutty 2008).

برای همگام شدن با انقلاب فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، تردیدی نیست که دانشکده‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی باید دانشجویان را برای کار در انواع کتابخانه‌ها و نیز مشاغل اطلاع‌رسانی فراتر از کتابخانه‌ها (مانند نشر الکترونیکی، داد و ستد اطلاعات، مدیریت وب، و مدیریت شبکه‌های داخلی) آماده سازند. چنانچه دانشکده‌های کتابداری تدریس دروس اصلی را هم‌زمان با توسعه و بازنگری برنامه درسی و به‌منظور همگام شدن با پویایی فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و نیازهای کشور و جامعه ادامه دهند، دانش‌آموختگان با توانایی‌های اساسی لازم، وارد بازار کار می‌شوند (Begum and Bahri 2000) نقل در نوکاریزی (۱۳۸۳).

حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی، همانند بسیاری از حوزه‌های دانش بشری و به‌ویژه به‌دلیل

1. components
3. Interfaces
5. management processing

2. digital technology media processing
4. surrogation and storage

ماهیت بین رشته‌ای بودن آن در تعامل مستقیم و غیرمستقیم با جامعه است. به همین دلیل، از تحولات گوناگون عصر خود تأثیر می‌گیرد و بر آنها تأثیر می‌گذارد. با افزایش تحولات ناشی از فناوری‌های نوین، کتابداران نیز به بازنگری در کارکردها و مسئولیت‌های خود پرداخته‌اند. این امر، رویکرد منطقی و طبیعی برای تداوم تعامل با جامعه و راهکاری برای پویایی و بقا به شمار می‌آید (فتاحی ۱۳۷۷).

مسئله اساسی پژوهش حاضر این است که برنامه‌های آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ نسبت به برنامه مصوب سال ۱۳۷۵ از نظر محتوای دروس تخصصی و پایه و موضوعی چه میزان متحول شده است و در مقایسه با برنامه‌های درسی سایر کشورها از نظر محتوی و عنوان رشته چه میزان همخوانی دارد؟

۲. مرور پیشینه‌ها

پژوهش‌های مختلفی در خصوص تغییر در برنامه‌های آموزش کتابداری صورت گرفته است که به مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود. در طی چند دهه گذشته ضرورت بازنگری در محتوای برنامه درسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. موضوعی که در نتایج بیشتر پژوهش‌ها مشهود است، تأثیر برنامه درسی از پیشرفت‌های فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی است. از جمله در پژوهشی، کوکی (۱۳۷۶) پیشنهاد اضافه نمودن درس جدیدی به نام «سازماندهی مواد ۵: فهرست‌نویسی رایانه‌ای» را در سرفصل برنامه‌های کارشناسی کتابداری ارائه داده است. جوکار و حمدی‌پور (۱۳۸۰) لزوم بازنگری در برنامه درسی دوره کارشناسی را بیان کردند و پیشنهاداتی در جهت حذف و ادغام و اضافه کردن برخی از دروس پیشنهاد نمودند. تهوری (۱۳۸۵) نیز بازنگری‌های اعمال شده در بعضی از گروه‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی را بررسی کرده است. حیدری (۱۳۹۰) به شناسایی موانع و مشکلات آموزشی کتابداری و علم اطلاعات در ایران پرداخته و راهکارهایی به منظور بهینه‌سازی نظام آموزشی ارائه داده است. دیانی (۱۳۷۹) در مقاله خود، تأثیر فناوری اطلاعات را بر محتوای رشته، دلیل اصلی لزوم تحول برمی‌شمارد و ضرورت این تغییر را بیشتر ناشی از دو ویژگی تغییر در ابزارها و نیاز به هماهنگی با ابزارهای جدید و تشدید نیاز به مهارت‌های استفاده از ابزارها بیان می‌کند و در این زمینه، پیشنهادهایی برای تحول در برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی ارائه می‌دهد.

فتاحی (۱۳۷۹) در مقاله‌ای با عنوان «الگوی برای بازنگری و تجدید ساختار آموزش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران با توجه به تحول‌های جدید در محیط اطلاعاتی» به بررسی مشکلات آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران می‌پردازد. وی خاطر نشان می‌کند که برنامه‌های آموزشی و شیوه‌های تدریس این دانش در ایران از زیربنای مستحکم و مبتنی بر نظریه‌های نوین آموزشی و معرفت‌شناختی برخوردار نیست. برای بازنگری در این نظام آموزشی و برطرف کردن مشکلات، لازم است برنامه‌های آموزشی، محتوای درس‌ها، و شیوه‌های تدوین به گونه‌ای تجدید ساختار یابد که مهارت «حل مسأله» و «تفکر انتقادی و خلاق» را در دانشجویان ایجاد کند و در نهایت، آنها را به «شناخت و خرد» یعنی مرحله معرفت‌شناختی سوق دهد.

بهشتی (۱۳۸۰) با بررسی برنامه آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی در آمریکا و کانادا به این نتیجه می‌رسد که درس «فناوری اطلاعات» در تمام برنامه‌های دانشگاه‌های آمریکا و کانادا تکرار شده است. او این امر را ناشی از تغییر در برنامه‌های آموزشی این رشته در سال‌های اخیر می‌داند و اضافه می‌کند سهم موضوعاتی مانند پایگاه‌های داده‌ها، روش‌های ریاضی، مواد غیرچاپی، و هوش مصنوعی، در آن برنامه‌ها در حال افزایش است. وی با استناد به گزارش آماری «انجمن آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی (آمریکا)» می‌گوید بیش از ۵۰ درصد برنامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در دهه گذشته (دهه ۱۹۸۰) به‌طور کامل تغییر کرده‌اند یا در آنها تجدید نظر شده است (نقل در نوکاریزی ۱۳۸۳).

نوکاریزی (۱۳۸۳) در مقاله‌ای برنامه‌های درسی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی در پیش و پس از انقلاب اسلامی را مقایسه نموده است. از برنامه‌های پیش از انقلاب دو برنامه اجرا شده در دانشگاه‌های تهران و تبریز (آذربادگان سابق) و از برنامه‌های پس از انقلاب سرفصل‌های مصوب سال‌های ۱۳۶۹ و ۱۳۷۵ مورد بررسی قرار گرفته است. مقایسه موضوعات درسی دو برنامه پیش از انقلاب نشان داد ۶۶/۶۷ درصد در محتوای اشتراک دارند. تنوع موضوعی در برنامه‌های مصوب پس از انقلاب کمتر شده و تفاوت‌های آنها با برنامه‌های پیش از انقلاب، بیشتر در نام درس‌ها و تعداد واحدها، به‌ویژه تعداد واحدهای عملی است.

اسپینک و کول^۱ در خلال پژوهش‌های خود دریافتند که در آمریکا، چندین دانشگاه برای تأکید بر اطلاعات رقمی و منابع اطلاعاتی، برنامه‌های درسی خود را از نو نوشته‌اند و کارپنتر^۲ نیز اعتقاد دارد که در سایر کشورها هم این اتفاق افتاده است. اما، این روند برای آماده کردن

1. Spink and Cool

2. Carpenter

کتابداران در جهت مواجهه با گرایش بنیانی جامعه به اطلاعات رقمی و استفاده از آن کافی نیست. برای مهیا شدن، باید تغییر ساختار بیشتری ایجاد کرد و جنبه‌هایی از برنامه درسی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را با جنبه‌هایی از برنامه درسی علوم رایانه درهم آمیخت (دیگان و تانر ۲۰۰۲).

جهت آگاهی از کمیت و کیفیت برنامه‌های درسی کشورهای دیگر، در این بخش به تاریخچه آموزش کتابداری و علم اطلاعات در چند کشور از جمله چین، ژاپن، تایلند، آفریقای جنوبی، بنگلادش، و ترکیه پرداخته می‌شود و در خاتمه برنامه‌های درسی برخی از این کشورها با برنامه‌های درسی جدید ایران مقایسه می‌شوند.

آغاز آموزش رسمی کتابداری در چین به سال ۱۹۲۰ برمی‌گردد، زمانی که مری الیزابت وود^۱ کتابداری جدید را در چین مطرح ساخت. گروه علوم کتابداری در سال ۱۹۴۹ در دانشگاه پکن ایجاد شد و گروه علوم کتابداری در دانشگاه ووهان^۲ در سال ۱۹۵۲ شروع به کار کرد. از سال ۱۹۷۸ آموزش علم کتابخانه و علم اطلاعات به سرعت در چین پیشرفت کرد و تعداد مدارس کتابداری از ۲ مورد در سال ۱۹۷۸ به نزدیک ۷۰ مورد در اواخر دهه ۱۹۸۰ رسید (Liu 1992).

دوره‌های علوم اطلاع‌رسانی مانند مدیریت اطلاعات، فناوری کاربردی اطلاع‌رسانی، پردازش و دسترسی به اطلاعات، ارتباطات و ارتباطات دوربرد، بیش از دوره‌های سنتی کتابداری که بر منابع چاپی متمرکز بودند با اقتصاد جدید همخوانی و ارتباط داشتند. در پاسخ به این تغییر تمرکز، نام گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه پکن به گروه «مدیریت اطلاعات»^۳ تغییر پیدا کرد (Johnson 2007).

در ژاپن گروه کتابداری دانشگاه تویو^۴ در زیرگروه جامعه‌شناسی در سال ۱۹۵۰ شروع به فعالیت کرد. اما، آموزش حرفه‌ای کتابداران به‌طور رسمی از ۱۹۵۱ در «مدرسه کتابداری ژاپن» شروع شد. امروزه، گروه کتابداری و علم اطلاعات در دانشگاه کیو^۵ قرار دارد. پیشرفت مهم در زمینه آموزش کتابداری در سال ۱۹۷۹ اتفاق افتاد وقتی که آموزش‌شده ملی کتابداران، در سال ۱۹۵۴ به وسیله وزارت آموزش تأسیس و به «دانشگاه کتابداری و علم اطلاعات»^۶ تبدیل شد. دوره تحصیل در سطح کارشناسی چهار سال است و دانشجویان ملزم به گذراندن ۱۲۴ واحد درسی هستند (Takeuchi and Kim 1999).

در ترکیه در سال ۱۹۴۶ عدنان اتوکن^۷، نخستین دوره پیوسته کتابداری را در دانشکده ادبیات، تاریخ و جغرافی در دانشگاه آنکارا ایجاد کرد. ۱۰ سال بعد با همکاری امیلی دین^۸،

1. Mary Elizabeth Wood
3. Information management
5. Keio University
7. Adnan Otuken

2. Wuhan University
4. Toyo University
6. University of Library and Information Science (ULIS)
8. Emily Dean

نخستین گروه کتابداری در این دانشگاه ایجاد و رشته کتابداری به‌عنوان یک شغل تصویب شد و آموزش آن در سطح کارشناسی آغاز گردید. ایجاد انجمن کتابداری ترکیه در سال ۱۹۴۹ و پیدایش رشته کتابداری به‌عنوان یک رشته دانشگاهی در اوایل دهه ۱۹۵۰ را نقطه عطفی در کتابداری نوین ترکیه می‌دانند. در سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ هم‌زمان با برگزاری اولین اجلاس انجمن بین‌المللی کتابخانه‌های دانشگاه‌های فنی، تمام گروه‌ها نام خود را از «گروه کتابداری» به «گروه مدیریت اطلاعات و اسناد»^۱ تغییر دادند. کتابداران ترکیه بر این باور بودند که عبارت کتابداری در برگیرنده تمام موارد دخیل در مراکز اطلاعاتی نیست، بنابراین نام کتابدار به «مدیر اطلاعات» تغییر پیدا کرد (دمرچی لو ۱۳۸۷).

در تایلند، در سال ۱۹۵۵ در دانشکده هنر دانشگاه چولانق کورن^۲ با تأسیس گروه کتابداری، برنامه کوتاه‌مدت یک‌ساله فراهم شد. در این کشور دوره کارشناسی کتابداری در سال ۱۹۵۹ توسط «بنیاد فولبرایت» راه‌اندازی شده است. در سال ۱۹۷۱ بحث ماشینی کردن علوم کتابخانه مطرح می‌شود و در سال ۱۹۸۸ به «کتابداری و اطلاع‌رسانی» تغییر نام می‌یابد. تعداد واحدهای درسی عمومی ۳۰ واحد، اختصاصی ۹۷ واحد، و اختیاری ۹ واحد است.^۳ حدود ۱۰ مؤسسه در تایلند نام خود را به «گروه علم اطلاعات» یا «کتابداری و علم اطلاعات» تغییر داده‌اند. برنامه‌های درسی بازنگری شده و آموزش کامپیوتر و فناوری‌های جدید اضافه شده‌اند و دانشجویان درباره نظام مدیریت پایگاه‌های اطلاعاتی، نظام خودکارسازی کتابخانه، بازیابی اطلاعات، فناوری اطلاعات، استفاده عملی از چندرسانه‌ای‌ها، واژه‌پردازی، نرم‌افزارهای مهم، صنعت اطلاعات و غیره آموزش می‌بینند (Hanpol 1998).

گروه علوم کتابداری دانشگاه داکا در بنگلادش در سال ۱۹۵۹ تأسیس شد. در سال ۱۹۸۷ نام گروه به «گروه کتابداری و علوم اطلاعات» تغییر یافت که دوره کارشناسی را در چهار سال ارائه می‌کرد. در ادامه، نام گروه به «گروه علوم اطلاعات و مدیریت کتابخانه»^۴ تغییر داده شد.^۵ در آفریقای جنوبی در گذشته، بیشتر گروه‌ها به‌نام گروه‌های علوم کتابداری، مطالعات کتابداری یا کتابداری نامیده می‌شدند. در دهه ۱۹۸۰، بیشتر گروه‌ها به «گروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی» یا «گروه مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی»^۶ تغییر نام دادند، در سال ۱۹۹۰ دوباره گروه‌ها نامشان را به «علوم اطلاعات یا مطالعات اطلاعات»^۷ تغییر دادند. نام گروه در دانشگاه

1. information and record management

2. Chulalongkorn

3. http://www.tu.ac.th/org/arts/libsci/class_note_en.html

4. Department of Information Science and Library Management

5. http://www.univdhaka.edu/departement/arts/library_mgmnt.php

6. Department of Library and Information Science/Studies

7. Department of Information Science/Studies

ژوهانسبورگ^۱ به «گروه مدیریت اطلاعات و دانش»^۲ تغییر داده شد. به‌طور سنتی، مدارس و گروه‌های کتابداری بخشی از دانشکده‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی بودند. به‌هر حال، با توجه به تغییرات جدید، تعدادی از گروه‌ها و مدارس به‌سمت دانشکده‌های دیگر حرکت می‌کنند. برای مثال، در دانشگاه ژوهانسبورگ، گروه کتابداری بخشی از دانشکده مدیریت و در دانشگاه پورتوریا^۳، بخشی از گروه فناوری اطلاعات (شامل علوم کامپیوتر، انفورماتیک/نظام‌های اطلاعاتی) را تشکیل می‌دهد (Ocholla and Bothma 2007).

آموزش کتابداری و علم اطلاعات در اتیوپی در دهه ۱۹۵۰ با آهنگ حرکت به‌نسبت آرامی شروع شد. در دهه ۱۹۶۰، دوره دیپلم علوم کتابداری و در دهه ۱۹۸۰ دوره کارشناسی در دانشگاه آدیس‌آبابا شروع شد (Mammo 2007). از جمله دروس آن می‌توان از مدیریت شبکه برای اطلاعات تخصصی، مدیریت و برنامه‌های کاربردی پیشرفته وب، و معماری اطلاعات نام برد.

۳. جمع‌بندی پیشنهادها

مطالعه پیشنهادها در حوزه آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران و سایر کشورها نشان می‌دهد که همه پژوهشگران، برنامه‌های آموزشی و عنوان رشته را با توجه به تغییرات فناوری‌ها و نیز عدم هماهنگی مستمر برنامه‌ها با نیازهای متحول جامعه، نیازمند تغییر و بازنگری دانسته‌اند. در کل، می‌توان گفت که بیشتر مطالعات انجام‌شده بر تأثیر فناوری اطلاعات، در آموزش کتابداری ایران و جهان تأکید داشته‌اند. همچنین، مطالعه پیشنهادها نشان می‌دهد که گروه‌ها و مدارس کتابداری در کشورهای مختلف ضمن روزآمد کردن برنامه درسی، نام رشته را نیز تغییر داده‌اند. از جمله در تایلند به‌نام «گروه علم اطلاعات» یا «کتابداری و علم اطلاعات»، در ترکیه به‌نام «گروه مدیریت اطلاعات و اسناد»، در ژاپن به‌نام «دانشگاه کتابداری و علم اطلاعات»، در بنگلادش به‌نام «گروه علوم اطلاعات و مدیریت کتابخانه»، در آفریقای جنوبی به‌نام «مطالعات و علوم اطلاعات» یا «گروه مدیریت اطلاعات و دانش»، و در اتیوپی به‌نام «گروه کتابداری و علم اطلاعات» تغییر کرده است.

بنابراین، با توجه به نتایج مطالعات این حوزه می‌توان گفت ایجاد تغییرات در برنامه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی با توجه به ورود فناوری‌های اطلاعاتی ضروری است. از سوی دیگر، با تغییراتی که در محتوای برنامه درسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و جهان ایجاد شده، بازنگری‌هایی را برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی ناگزیر ساخته است که از جمله آنها

1. University of Johannesburg
2. Department of Information and Knowledge Management
3. University of Pretoria

تناسب نام رشته با محتوای برنامه درسی است که بیانگر رسالت‌های نوین کتابداران و حرفه‌مندان اطلاعاتی خواهد بود. در این مقاله، سعی شده است به میزان هماهنگی برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری با فناوری‌های اطلاعاتی و نیز عنوان رشته در سایر کشورها پرداخته شود.

۴. اهداف پژوهش

علم کتابداری و اطلاع‌رسانی به کمک فناوری‌های جدید توانسته است شیوه‌های آموزش، جستجو، دسترسی، اشاعه، و بازیابی اطلاعات را متحول سازد. سرفصل‌های آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران که از سال ۱۳۷۵ مورد تجدید نظر قرار گرفته بود تا تصویب برنامه جدید در سال ۱۳۸۸ مطابقت چندانی با فناوری‌ها و نیازهای واقعی جامعه نشان نمی‌داد. این پژوهش بر آن است تا تغییرات عمده در محتوای برنامه جدید درسی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی (مصوب سال ۱۳۸۸) را بررسی نماید و همچنین، محتوای این برنامه جدید را با برنامه‌های درسی سایر کشورها مقایسه نماید تا براساس آن، پیشنهادهایی در این زمینه به منظور روزآمدسازی و بهینه کردن برنامه فعلی ارائه کند.

۵. پرسش‌های پژوهش

- سؤال اصلی پژوهش، بررسی میزان تغییرات سرفصل‌های درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب ۱۳۸۸ نسبت به سرفصل‌های مصوب سال ۱۳۷۵ است. همچنین، پژوهش حاضر در نظر دارد به منظور دستیابی به هدف‌های پژوهش، به پرسش‌های زیر نیز پاسخ دهد:
۱. چه تغییراتی در ساختار سرفصل‌های درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ نسبت به برنامه مصوب ۱۳۷۵ انجام شده است؟
  ۲. چه درصدی از درس‌های اضافه‌شده به سرفصل دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی جدید است؟
  ۳. چند درصد از درس‌های جدید، با فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مرتبط است؟
  ۴. چند درصد از درس‌های برنامه قبلی (مصوب ۱۳۷۵) در برنامه جدید نیز منظور شده است؟
  ۵. چند درصد از درس‌های مصوب ۱۳۷۵ کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی در برنامه مصوب ۱۳۸۸ ادغام شده است؟
  ۶. میزان همخوانی برنامه‌های درسی جدید رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران با برنامه‌های درسی سایر کشورها چقدر است؟

۶. روش پژوهش

این پژوهش به روش تحلیل محتوی مقایسه‌ای انجام گرفته است. تحلیل محتوا که در اصل تحلیلی نظام‌مند است برای درک چگونگی بسامد واژه‌ها، عبارات و مفاهیم کتاب‌ها، فیلم‌ها و دیگر انواع مواد استفاده می‌شود (کومار ۱۹۹۹). تحلیل داده‌ها با استفاده از سرفصل‌های دروس کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸ انجام شده است. سرفصل‌های مصوب سال ۱۳۷۵ از دفتر گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تبریز تهیه شد و سرفصل‌های مصوب سال ۱۳۸۸ از وب‌سایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری^۱ استخراج شد. سپس، جدول‌هایی تهیه شد و عناوین دروس در این جدول‌ها کدگذاری گردید و پس از تأیید روایی آن به وسیله متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی، کار تحلیل و مقایسه روی داده‌ها انجام گرفت. همچنین، برنامه‌های درسی کشورهای اتیوپی، بنگلادش، و تایلند برای مقایسه انتخاب شدند. دلیل انتخاب این کشورها هم‌زمانی شروع آموزش کتابداری آنها با کشورمان است. برای مطالعه و تحلیل تاریخچه و برنامه‌های درسی سایر کشورها، ابتدا به وب‌سایت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی آنها مراجعه شد، اما در بیشتر موارد یا برنامه‌های درسی موجود نبود یا روزآمد نشده بودند و هیچ‌گونه تغییری در عنوان رشته و سرفصل‌ها را نشان نمی‌دادند. بنابراین، برای به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز و جدید، از مقالات منتشر شده این دانشگاه‌ها که از نظر استناد هم مطمئن تر هستند، استفاده شد. در نهایت، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، جدول، نمودار، و نرم‌افزار Excel انجام شد.

۷. یافته‌های پژوهش

در این بررسی، برنامه‌های مصوب شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی، سرفصل‌های دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸ (مورد اخیر سرفصل‌های جدید و بازنگری شده است) مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. البته تفاوت چشمگیری بین این دو سرفصل وجود دارد (جدول‌های ۱-۳). در برنامه درسی مصوب سال ۱۳۷۵، علاوه بر ۲۰ واحد درس عمومی، در مجموع ۱۱۴ واحد درسی (موضوعی، پایه، تخصصی اجباری، و تخصصی اختیاری) برای کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در کمیته برنامه‌ریزی کتابداری تصویب شده است که از این تعداد، ۳۰ واحد درسی موضوعی (۲۶/۳۲ درصد)، ۲۲ واحد درسی پایه (۱۹/۳ درصد)، ۵۸ واحد درسی تخصصی اجباری (۵۰/۸۸ درصد)، و ۴ واحد تخصصی اختیاری (۳/۵ درصد) است. در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸، علاوه بر ۲۱ واحد درس عمومی، در مجموع ۱۱۱ واحد درسی

1. <http://gostaresh.msrt.ir/Files/Course/1-13-b-1.pdf>

(پایه و تخصصی اجباری و تخصصی اختیاری) برای دوره کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در کمیته برنامه‌ریزی تصویب شده است که از این تعداد، ۴۱ واحد درسی پایه (۳۷ درصد)، ۶۰ واحد درسی تخصصی اجباری (۵۴ درصد)، و ۱۰ واحد تخصصی اختیاری (۹ درصد) است. با توجه به برنامه آموزشی جدید (۱۳۸۸) تغییرات عمده‌ای در نام و محتوای دروس و سرفصل‌های آن انجام شده است تا برنامه‌های درسی را با نیازها و تغییرات به‌وجودآمده در فناوری‌ها هماهنگ نماید (جدول‌های ۱-۳ و نمودار ۱). جدول ۱ فهرست دروس پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی (۴۱ واحد) مصوب سال ۱۳۸۸ و نتیجه تغییرات آن را نشان می‌دهد.

جدول ۱. فهرست دروس پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ (۴۱ واحد) و نتیجه تغییرات آن

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نظری	عملی	نتیجه بازنگری
۱	روان‌شناسی عمومی	۲	۲	-	بدون تغییر
۲	مبانی جامعه‌شناسی	۲	۲	-	بدون تغییر
۳	تاریخ تمدن	۲	۲	-	بدون تغییر
۴	آمار برای کتابداران	۲	۱	۱	تغییر نام و کاهش یک واحد درسی
۵	متون اختصاصی انگلیسی (۱)	۲	۲	-	بدون تغییر
۶	متون اختصاصی انگلیسی (۲)	۲	۲	-	بدون تغییر
۷	متون اختصاصی انگلیسی (۳)	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۸	مبانی علوم رایانه	۲	۱	۱	تغییر نام و کاهش یک واحد درسی
۹	تاریخ علوم	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۰	واژه‌پردازی (فارسی و لاتین)	۳	۱	۲	ایجاد درس جدید
۱۱	زبان‌شناسی کاربردی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۲	آشنایی با تاریخ ادبیات جهان	۳	۳	-	یک واحد درسی افزایش
۱۳	آشنایی با تاریخ ادبیات ایران	۳	۳	-	یک واحد درسی افزایش
۱۴	آشنایی با مطبوعات و رسانه‌ها	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۵	آشنایی با ارتباطات و اطلاعات	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۶	مقدمه‌ای بر روابط عمومی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۷	آشنایی با ویراستاری و نشر	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۱۸	آیین نگارش علمی	۲	۱	۱	تغییر نام درس
۱۹	اخلاق حرفه‌ای	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
	جمع	۴۱	۳۵	۶	

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص شده است به دروس پایه، تعداد ۹ درس جدید با عناوین (متون اختصاصی انگلیسی (۳)، تاریخ علوم، واژه‌پردازی (فارسی و لاتین)، زبان‌شناسی کاربردی، آشنایی با مطبوعات و رسانه‌ها، آشنایی با ارتباطات و اطلاعات، مقدمه‌ای بر روابط عمومی، آشنایی با ویراستاری و نشر، و اخلاق حرفه‌ای) اضافه شده است. درس آیین نگارش علمی به ارزش ۲ واحد درسی به جای درس آیین گزارش‌نویسی تغییر نام یافته است. دو درس مبانی علوم رایانه به ارزش ۲ واحد درسی به جای درس مبانی کامپیوتر و برنامه‌نویسی به ارزش ۳ واحد درسی و درس آمار برای کتابداران به ارزش ۲ واحد درسی به جای درس آمار به ارزش ۳ واحد درسی، علاوه بر تغییر نام درس همراه با کاهش یک واحد درسی ایجاد شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد در کل برنامه دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی به ۲ درس تاریخ ادبیات ایران و تاریخ ادبیات جهان هر کدام یک واحد درسی اضافه شده است. تعداد ۵ درس از فهرست دروس پایه شامل: متون اختصاصی انگلیسی (۱)، متون اختصاصی انگلیسی (۲)، روان‌شناسی عمومی، مبانی جامعه‌شناسی، و تاریخ تمدن بدون تغییر تصویب شده است. جدول ۲ فهرست دروس تخصصی اجباری کتابداری و اطلاع‌رسانی (۶۰ واحد) مصوب سال ۱۳۸۸ و نتیجه تغییرات آن را نشان می‌دهد.

جدول ۲. فهرست دروس تخصصی اجباری کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ (۶۰ واحد) و نتیجه تغییرات آن

ردیف	نام درس	تعداد	نظری	عملی	نتیجه بازنگری
۱	مقدمه‌ای بر کتابداری و اطلاع‌رسانی	۲	۲	-	تغییر نام و کاهش یک واحد
۲	فراهم‌آوری و توسعه مجموعه	۳	۱	۲	تغییر نام و ادغام دو درس
۳	سازماندهی ۱ (فهرست‌نویسی توصیفی و	۳	۱	۲	تغییر نام و ادغام دو درس
۴	سازماندهی ۲ (رده‌بندی دیویی)	۳	۱	۲	بدون تغییر
۵	سازماندهی ۳ (رده‌بندی کنگره)	۳	۱	۲	تغییر نام درس
۶	سازماندهی رایانه‌ای منابع	۳	۱	۲	ایجاد درس جدید
۷	آشنایی با فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۸	آشنایی با نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۹	مرجع‌شناسی عمومی	۳	۱	۲	تغییر نام و ادغام دو درس
۱۰	مرجع‌شناسی تخصصی	۳	۱	۲	بدون تغییر
۱۱	اصول کار مرجع	۲	۲	-	بدون تغییر
۱۲	آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی	۲	۱	۱	تغییر نام درس

←

→

۱۳	ساختمان و تجهیزات کتابخانه	۲	۲	-	بدون تغییر
۱۴	مدیریت نشریات ادواری	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۱۵	نمایه‌سازی کتاب	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۱۶	مواد و خدمات برای کودکان و نوجوانان	۲	۱	۱	بدون تغییر
۱۷	مبانی و روش‌های آموزش سواد اطلاعاتی	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۱۸	آشنایی با مدیریت دانش	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۹	کتابخانه و توسعه پایدار	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۲۰	طراحی و مدیریت وب کتابخانه‌ها و مراکز	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۲۱	آشنایی با علم‌سنجی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۲۲	تحقیق مقدماتی در کتابداری و اطلاع‌رسانی	۲	۱	۱	ایجاد درس جدید
۲۳	مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی	۳	۳	-	تغییر نام و ادغام دو درس
۲۴	کارآموزی ۱	۲	-	۲	یک واحد درسی کاهش
۲۵	کارآموزی ۲	۲	-	۲	یک واحد درسی کاهش
۲۶	کارآموزی ۳	۲	-	۲	یک واحد درسی کاهش
	جمع	۶۰	۳۱	۲۹	

یافته‌ها در جدول ۲ نشان می‌دهد، ۱۱ درس جدید به فهرست دروس تخصصی اجباری اضافه شده است که عناوین آنها عبارت‌اند از: سازماندهی رایانه‌ای منابع، آشنایی با فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، آشنایی با نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای، مدیریت نشریات ادواری، نمایه‌سازی کتاب، مبانی و روش‌های آموزش سواد اطلاعاتی، آشنایی با مدیریت دانش، کتابخانه و توسعه پایدار، طراحی و مدیریت وب کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی، تحقیق مقدماتی در کتابداری و اطلاع‌رسانی، و آشنایی با علم‌سنجی. تعداد چهار درس جدید از ادغام دروس قبلی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایجاد شده‌اند که به شرح زیر است:

۱. فراهم‌آوری و توسعه مجموعه به‌ارزش ۳ واحد درسی به‌جای مجموعه‌سازی ۱ و ۲
۲. سازماندهی ۱ (فهرست‌نویسی توصیفی و تحلیلی) به‌ارزش ۳ واحد درسی به‌جای سازماندهی مواد ۱ و ۳
۳. مرجع‌شناسی عمومی به‌ارزش ۳ واحد درسی به‌جای مرجع‌شناسی فارسی و عربی و مرجع‌شناسی لاتین
۴. مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به‌ارزش ۳ واحد درس نظری از ادغام دروس اداره کتابخانه و مبانی سازمان و مدیریت.

همچنین، جدول ۲ نشان می‌دهد دو درس از دروس تخصصی اجباری تغییر نام یافته‌اند که عبارت‌اند از:

۵. درس سازماندهی ۳ (رده‌بندی کنگره) به ارزش ۳ واحد درسی به جای درس سازماندهی مواد ۳ (فهرست‌نویسی)

۶. درس آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی به ارزش ۳ واحد درسی به جای درس آشنایی با بانک‌های اطلاعاتی علوم انسانی و اجتماعی.

از دروس تخصصی اجباری، درس مقدمه‌ای بر کتابداری و اطلاع‌رسانی به ارزش ۲ واحد درسی به جای درس آشنایی با کتابخانه و کتابداری به ارزش ۳ واحد درسی علاوه بر تغییر نام با کاهش یک واحد درسی ایجاد شده است.

از هر ۳ درس کارورزی ۱، کارورزی ۲، و کارورزی ۳ یک واحد درسی کم شده است. تعداد ۵ درس از دروس تخصصی اجباری بدون تغییر در برنامه جدید آمده است که عبارت‌اند از: سازماندهی ۲ (رده‌بندی دیویی)، مرجع‌شناسی تخصصی، اصول کار مرجع، ساختمان و تجهیزات کتابخانه، و مواد و خدمات برای کودکان و نوجوانان.

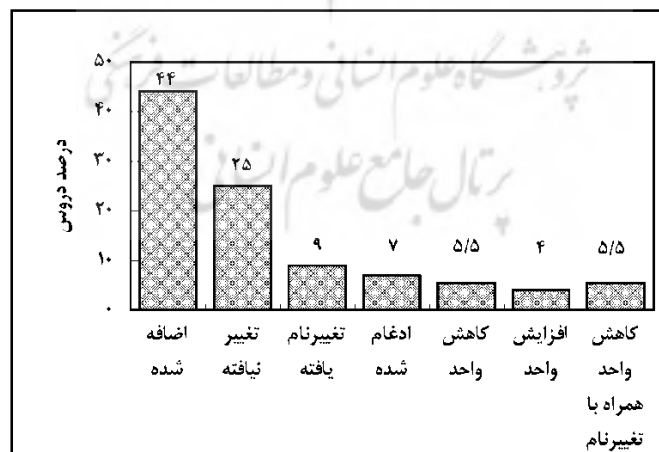
جدول ۳. فهرست دروس تخصصی اختیاری* کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ (۱۰ واحد) و نتیجه تغییرات آن

ردیف	نام درس	تعداد واحد	نظری	عملی	نتیجه بازنگری
۱	کتابخانه‌های دانشگاهی و توسعه علمی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۲	مرجع‌شناسی علوم اسلامی	۲	۱	۱	بدون تغییر
۳	خدمات برون کتابخانه‌ای	۲	۲	-	تغییر نام درس
۴	مواد و خدمات کتابخانه برای بزرگسالان نوسود	۲	۱	۱	بدون تغییر
۵	آشنایی با نسخه‌های خطی و آثار کمیاب	۲	۲	-	بدون تغییر
۶	جامعه‌شناسی اوقات فراغت و مطالعه	۲	۲	-	تغییر نام درس
۷	کتابخانه‌های عمومی و توسعه فرهنگی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۸	مقدمات آرشیو	۲	۲	-	بدون تغییر
۹	کتابخانه‌های آموزشگاهی و توسعه یادگیری	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
۱۰	کتابخانه‌های سازمانی و اهداف سازمانی	۲	۲	-	ایجاد درس جدید
	جمع	۲۰	۱۸	۲	

*از مجموع دروس‌های تخصصی اختیاری بنا به نظر استاد راهنما ۱۰ واحد انتخاب می‌شود.

در جدول ۳ فهرست دروس تخصصی اختیاری کتابداری و اطلاع‌رسانی (۱۰ واحد)، تعداد واحد، و نتیجه بازنگری در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ قابل مشاهده است. یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، چهار درس جدید با عناوین (کتابخانه‌های دانشگاهی و توسعه علمی، کتابخانه‌های عمومی و توسعه فرهنگی، کتابخانه‌های آموزشگاهی و توسعه یادگیری، و کتابخانه‌های سازمانی و اهداف سازمانی) هر کدام به ارزش ۲ واحد درسی به فهرست دروس تخصصی اختیاری اضافه شده است. دو درس (جامعه‌شناسی اوقات فراغت و مطالعه و خدمات برون کتابخانه‌ای) هر کدام به ارزش ۲ واحد درسی تغییر نام یافته و تعداد چهار درس بدون تغییر در برنامه جدید تصویب شده است.

جمع‌بندی نهایی از تغییرات دروس که در جدول‌های ۱-۳ بیان گردید به این صورت است که در کل از ۵۵ درس تصویب شده، تعداد ۲۴ درس جدید (۴۴ درصد) به برنامه درسی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی اضافه شده است. تعداد ۵ درس (۹ درصد) از دروس دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی تغییر نام یافته‌اند، تعداد ۳ درس (۵/۵ درصد) از دروس دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی علاوه بر تغییر نام با کاهش یک واحد درسی همراه بوده‌اند و در کل، ۱۴ درس (۲۵ درصد) از ۵۵ درس دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی بدون تغییر مانده است و از نظر محتوی، با برنامه مصوب سال ۱۳۷۵ یکسان است. درصد و نوع تغییرات در برنامه درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ در نمودار ۱ قابل مشاهده است.

نمودار ۱. درصد و نوع تغییرات دروس در برنامه درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸

همان‌طور که در جدول ۴ مشخص است، در سرفصل‌های مصوب سال ۱۳۸۸، ۱۹ واحد (۱۷/۱۱ درصد) به درس‌های پایه، ۲ واحد (۱/۸ درصد) به درس‌های تخصصی اجباری، و ۶ واحد (۵/۴ درصد) به واحدهای درسی تخصصی اختیاری اضافه شده است. دانشجویان از ۱۴ واحد دروس «تخصصی اختیاری» مصوب سال ۱۳۷۵ ملزم به گذراندن ۴ واحد درسی و ۲۲ واحد از دروس «پایه» هستند و از ۲۰ واحد دروس «تخصصی اختیاری» مصوب سال ۱۳۸۸ با نظر استاد راهنما باید ۱۰ واحد درسی را انتخاب کنند.

جدول ۴. تعداد واحدهای دروس عملی و نظری برنامه کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۸

نوع واحد نوع درس	تعداد واحدهای نظری مصوب ۱۳۷۵	تعداد واحدهای عملی مصوب ۱۳۸۸	تعداد واحدهای نظری مصوب ۱۳۸۸	تعداد واحدهای عملی مصوب ۱۳۷۵	مجموع دروس قابل انتخاب برمبنای برنامه مصوب ۱۳۷۵	تعداد واحدهای نظری مصوب ۱۳۸۸	مجموع دروس قابل انتخاب برمبنای برنامه مصوب ۱۳۸۸
دروس تخصصی اجباری	۲۷	۳۱	۵۸	۳۱	۶۰	۲۹	۶۰
دروس تخصصی اختیاری	۱۳	۱	۴	۱	۱۰	۲	۱۰
دروس پایه	۳۴	-	۲۲	-	۴۱	۶	۴۱
دروس موضوعی	۳۰	-	۳۰	-	-	-	-
جمع	۱۰۴	۳۲	۱۱۴	۳۲	۱۱۱	۳۷	۱۱۱

تعداد کل واحدهای درسی مصوب سال ۱۳۷۵ به استثنای دروس عمومی، ۱۱۴ واحد و در برنامه تصویب‌شده سال ۱۳۸۸، ۱۱۱ واحد درسی است. تعداد واحدهای نظری مصوب سال ۱۳۷۵، ۱۰۴ واحد درسی بوده است که در برنامه تصویب‌شده سال ۱۳۸۸ به ۸۴ واحد نظری کاهش پیدا کرده است. تعداد واحدهای عملی از ۳۲ واحد درسی (۲۸ درصد) در برنامه تصویب‌شده سال ۱۳۷۵ به ۳۷ واحد درسی (۳۳/۳۳ درصد) افزایش پیدا کرده است. دروس تخصصی انتخابی از ۴ واحد (۳/۵ درصد) در برنامه سال ۱۳۷۵ به ۱۰ واحد (۹ درصد) درسی در برنامه سال ۱۳۸۸ افزایش پیدا کرده است و دروس پایه از ۲۲ واحد (۱۹/۲۹ درصد) در برنامه مصوب سال ۱۳۷۵ به ۴۱ واحد (۳۷ درصد) در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ افزایش پیدا کرده است.

در برنامه آموزشی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب سال ۱۳۸۸ فهرست دروس موضوعی در کل حذف شده است و بعضی از دروس موضوعی موجود در سرفصل سال ۱۳۷۵ با تغییراتی در سرفصل‌ها، تعداد واحدها و یا ادغام با سایر دروس در بین دروس تخصصی و پایه گنجانده شده‌اند. تغییرات دروس موضوعی به شکل این دروس ارائه شده‌اند: درس آمار و احتمالات مقدماتی از ۳ واحد درس نظری با تغییر عنوان درس به ۲ واحد درس نظری و عملی با عنوان «آمار برای کتابداران»، درس اداره کتابخانه و مبانی سازمان و مدیریت هر کدام به ارزش ۳ واحد درس نظری با هم ادغام شده و درس جدیدی با عنوان «مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی» به ارزش ۳ واحد درس نظری، درس «آشنایی با بانک‌های اطلاعاتی علوم انسانی و اجتماعی» به ارزش ۳ واحد درس نظری با تغییر نام و کاهش واحد به «آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی» به ارزش ۲ واحد درس نظری و عملی، و درس «مبانی کامپیوتر و برنامه‌نویسی» با ارزش ۳ واحد درسی با تغییر نام و کاهش واحد به درس «مبانی علوم رایانه» به ارزش ۲ واحد نظری و عملی تصویب شده است.

۲۲ درصد دروس در برنامه مصوب ۱۳۸۸ به صورت مستقیم یا غیرمستقیم با فناوری‌ها و کاربرد آنها در کتابخانه‌ها مرتبط است. در مقایسه این میزان در برنامه مصوب ۱۳۷۵، ۵ درصد است (جدول‌های ۱-۳). در رابطه با دروس کارآموزی، در مجموع ۱۲ واحد درس کارآموزی با کاهش ۵۰ درصد در برنامه مصوب سال ۱۳۷۵ به صورت سه درس ۲ واحدی در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ تصویب شده است (جدول ۲). در برنامه‌های درسی مصوب ۱۳۸۸ توجه ویژه‌ای به کتابخانه‌های دانشگاهی در جهت توسعه علمی، کتابخانه‌های آموزشگاهی در جهت توسعه یادگیری، کتابخانه‌های عمومی در جهت توسعه فرهنگی، و کتابخانه‌های تخصصی در جهت توسعه اهداف سازمانی شده است و برای هر کدام از آنها ۲ واحد درسی تخصصی اختیاری در نظر گرفته شده است (جدول ۳).

همان گونه که از یافته‌های جدول‌های ۱ تا ۳ می‌توان دریافت، محتوای برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب ۱۳۷۵ با برنامه مصوب ۱۳۸۸ تفاوت چشمگیری دارد. در برنامه مصوب ۱۳۸۸ ترکیب درس‌ها به شکلی تنظیم شده است که دانش و مهارت مورد انتظار را در دانشجویان به وجود آورد. به بیان دیگر، در طراحی برنامه و درس‌های کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی، هم به تقویت بنیان‌های نظری مرتبط با کتابداری و اطلاع‌رسانی و هم ایجاد مهارت‌های کاربردی به ویژه در زمینه کاربرد فناوری‌های لازم، توجه شده است.

با مقایسه برنامه‌های درسی کشورهای تایلند و بنگلادش، و اتیوپی با برنامه‌های درسی جدید کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران (مصوب سال ۱۳۸۸) مشاهده می‌شود که برنامه‌های درسی جدید ایران، ۷۰ درصد با برنامه‌های درسی تایلند، ۶۵ درصد با برنامه‌های درسی بنگلادش و ۶۸ درصد با برنامه‌های درسی اتیوپی همخوانی دارد. با نگاهی کلی می‌توان دریافت برنامه‌های درسی جدید ایران نزدیک به ۷۰ درصد با برنامه‌های درسی این کشورها همخوانی دارد و جای خالی بعضی از درس‌ها در برنامه‌های درسی ایران از قبیل (طراحی و تحلیل نظام‌ها، شبکه‌سازی اطلاعات و اشتراک منابع، نگهداری سخت‌افزار و عیب‌یابی، معماری اطلاعات، و بازاریابی اطلاعات) به چشم می‌خورد.

۸. نتیجه‌گیری

توجه به تدوین برنامه‌های آموزشی جدید و متناسب با نیازهای روز، از نقاط مثبت هر نظام آموزشی محسوب می‌شود. با این رویکرد و با تصویب برنامه جدید آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال ۱۳۸۸، گروه‌های آموزشی کتابداری خواهند توانست مجموعه آموزش‌های مورد نیاز دانشجویان دوره کارشناسی را ارائه دهند.

در برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ به‌خاطر حذف درس‌های موضوعی غیرتخصصی، تعداد واحدهای تخصصی افزایش پیدا کرده است و تنوع موضوعی برنامه مصوب سال ۱۳۸۸ نسبت به برنامه‌های قبل از آن زیاد شده است. در کل، تغییرات برنامه درسی دوره کارشناسی کتابداری بیشتر در سطح محتوی، تغییر نام درس‌ها، ادغام آنها و دست‌کاری تعداد واحدهای آنها، بوده است. از درس‌های مهم و سودمندی که اضافه شده است می‌توان به سازماندهی رایانه‌ای منابع، نمایه‌سازی کتاب، آشنایی با مدیریت دانش، طراحی و مدیریت وب کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، آشنایی با علم‌سنجی، تحقیق مقدماتی در کتابداری و اطلاع‌رسانی، تاریخ علوم، اخلاق حرفه‌ای و ... اشاره کرد. از محاسن دیگر برنامه آموزشی جدید می‌توان به ادغام بعضی از درس‌ها مانند مجموعه‌سازی ۱ و ۲، سازماندهی مواد ۱ و ۳، مرجع‌شناسی عمومی فارسی و عربی، و مرجع‌شناسی لاتین اشاره کرد.

از نقاط مورد توجه در برنامه جدید، ادغام بعضی از درس‌ها از جمله سازماندهی مواد ۱ و ۳ یا به عبارتی فهرست‌نویسی توصیفی و تحلیلی است، اما به نظر می‌رسد این نوع ادغام به دلیل ماهیت این درس‌ها امری مطلوب نباشد. بیشتر اشاره شد که نویسندگان مختلفی در سال‌های متفاوت، بحث‌هایی را در رابطه با اضافه نمودن، حذف کردن، و ادغام نمودن دروس دوره

کارشناسی منتشر کرده بودند (کوکبی ۱۳۷۶؛ دیانی ۱۳۷۹؛ جوکار و حمدی‌پور ۱۳۸۰)، اما این پیشنهادات به تقریب یک دهه بدون توجه مانده یا دست‌کم به صورت رسمی از آنها استقبال نشده بود. هر چند برخی از دانشگاه‌های دارای هیئت ممیزه (مانند دانشگاه تهران و دانشگاه فردوسی مشهد)، بعضی از درس‌های پیشنهادی را در برنامه درسی خود منظور کرده‌اند، در بیشتر دانشگاه‌ها برنامه درسی مصوب سال ۱۳۷۵ تدریس می‌شود.

با عنایت به اینکه شورای گسترش آموزش عالی، برنامه درسی دوره کارشناسی کتابداری را پس از یک سال و نیم تلاش اعضای کمیته برنامه‌ریزی وزارت علوم در سال ۱۳۸۸ تصویب کرده است، بیش از ۸۰ درصد پیشنهادات سه مقاله اشاره‌شده در زمینه افزودن، حذف، و ادغام دروس در برنامه جدید اعمال شده است و با توجه به اینکه کل این پیشنهادات ۲۵ درصد تغییرات را شامل می‌شود که مربوط به یک دهه پیش است و در خلال این سال‌ها تغییرات زیادی در زمینه فناوری‌های اطلاعاتی جدید، طراحی و تحلیل نظام‌ها، شبکه‌سازی اطلاعات، معماری اطلاعات، بازاریابی اطلاعات، و کتابخانه‌های رقمی به وقوع پیوسته است، جای خالی چنین درس‌هایی (با توجه به سرفصل‌های کشورهای دیگر) در سرفصل‌های جدید ایران مشاهده می‌شود. اگر چه در کل می‌توان گفت برنامه‌های درسی جدید ایران نزدیک به ۷۰ درصد با برنامه‌های درسی کشورهای تایلند و بنگلادش و ایتوپی همخوانی دارد.

در برنامه درسی کارشناسی جدید حدود ۲۴ واحد درسی (۲۲ درصد) به صورت مستقیم یا غیرمستقیم با فناوری‌ها ارتباط دارند. همان‌طور که پیشتر هم اشاره شد، ۷۵ درصد تغییرات محتوایی در برنامه جدید اعمال شده است، اما به نظر می‌رسد بعضی از این تغییرات پاسخگوی زمان حال باشند و برای گذر از این مرحله، بازنگری درس‌ها به صورت دوره‌ای (که در مقدمه سرفصل درس‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی مصوب ۱۳۸۸ شورای برنامه‌ریزی این مدت ۵ سال تعیین شده است) آن را از خطر کهنگی و رکود خواهد رهاند.

مطالعه پیشینه‌های آموزش کتابداری در کشورهای مختلف نشان داد که گروه‌ها و مدارس کتابداری در کشورهای مختلف با توجه به تغییر ماهیت رشته و ورود فناوری‌های جدید در این حوزه، نام رشته را تغییر داده‌اند. در حال حاضر، این رشته در تایلند به نام «علم اطلاعات» یا «کتابداری و علم اطلاعات»، در ترکیه به نام «مدیریت اطلاعات و اسناد»، در ژاپن به نام «کتابداری و علم اطلاعات»، در بنگلادش به نام «علوم اطلاعات و مدیریت کتابخانه»، در آفریقای جنوبی به نام «مطالعات اطلاعات یا علوم اطلاعات» یا «مدیریت اطلاعات و دانش»، و در ایتوپی به نام «کتابداری و علم اطلاعات» نام‌گذاری شده است. با نگاهی گذرا می‌توان گفت

اول اینکه در عنوان رشته کتابداری در بیشتر کشورها تغییر رخ داده است. دوم، این تغییر از ورود فناوری‌های اطلاعاتی جدید ناشی می‌شود. سوم، عبارت مورد توجه در عنوان رشته ترکیبی از «کتابخانه و علم اطلاعات یا مدیریت اطلاعات» است و یا به‌تنهایی یکی از عبارت‌های «علم اطلاعات یا مدیریت اطلاعات» است. ویلسون نیز به تغییر نام رشته‌ها و نقش مدیریت اطلاعات اشاره می‌کند و می‌نویسد: «اینکه آیا مدیریت اطلاعات، تصویری کوتاه‌مدت^۱ هست یا روش جدیدی برای ملاحظه نقش اطلاعات در عملکرد سازمانی، نیازمند صبر و بردباری و گذر زمان هست. به هر حال، در این اینجا تردیدی نیست که مفهوم مدیریت اطلاعات، تأثیر معنی‌داری در تفکر کار حرفه‌ای در رشته‌های مختلف می‌تواند داشته باشد. امروزه، مدیران خدمات رایانه^۲ به‌عنوان مدیران اطلاعات نامیده می‌شوند (و حتی رؤسای خدمات مدیریت اطلاعات^۳) مدیران اسناد^۴، آرشیویست‌ها، دانشمندان اطلاعات، و کتابداران تخصصی نامشان را تغییر می‌دهند و به‌سمت و سوی حرفه‌ای شدن حرکت می‌کنند» (Wilson 2003, 275).

نکته آخر اینکه با توجه به تصویب برنامه درسی جدید و مطابقت عمده آن با کاربرد فناوری‌های اطلاعاتی و رسانه‌های ارتباطی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به نظر می‌رسد زمان انتخاب نام جدید و مناسب برای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی فراهم شده است و برای انتخاب نام جدید نیز می‌توان از نتایج مطالعات و طرح‌های پژوهشی انجام‌شده پیشین، از جمله از نتایج طرح پژوهشی داورپناه، فتاحی، و خسروی (۱۳۸۸).

۹. پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش، برای بهبود وضعیت آموزش رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. بازنگری در برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی در فواصل زمانی معین و روزآمد نمودن برنامه‌های درسی با توجه به نیازهای جامعه
۲. استفاده از نظرات اعضای هیئت علمی گروه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به برنامه جدید و لحاظ نمودن نظرات آنها در برنامه آموزشی
۳. تغییر عنوان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی با توجه به تغییرات صورت‌گرفته در عنوان رشته در سایر کشورها با توجه به محتوای برنامه آموزشی.

1. passing fancy
3. directors of information management services

2. managers of computer services
4. records managers

۱۰. منابع

- بهشتی، جمشید. ۱۳۸۰. برنامه‌های درسی مطالعات اطلاع‌رسانی. ترجمه محمدحسین دیانی. کتابداری و اطلاع‌رسانی ۴ (۱): ۱۳۰-۱۲۰.
- تهوری، زهرا. ۱۳۸۵. لزوم بازنگری در برنامه‌های آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی با توجه به نیازهای مهارتی جدید کتابداران و اطلاع‌رسانان. فصلنامه کتاب ۱۷ (۱): ۱۶۲-۱۴۳.
- جوکار، عبدالرسول، و افشین حمدی پور. ۱۳۸۰. نیاز به تحول در برنامه‌های درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتابداری و اطلاع‌رسانی ۴ (۲): ۲۵-۹.
- حری، عباس. ۱۳۸۸. آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران. گفتگو توسط سیدابراهیم عمرانی. کتاب ماه: کلیات، اطلاعات، ارتباطات و دانش‌شناسی ۱۳۶: ۱۵-۶.
- داورپناه، محمدرضا، رحمت‌الله فتاحی، و عبدالرسول خسروی. ۱۳۸۸. نظرسنجی از جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران پیرامون نام رشته و احتمال بازنگری در آن. اطلاع‌شناسی ۶ (۲۴): ۳۲-۴.
- دیانی، محمد حسین. ۱۳۷۹. برنامه آموزشی دوره کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی: پیشنهادهایی برای تحول. کتابداری و اطلاع‌رسانی ۳ (۱): ۲۰-۱.
- دیگان، مارلین، و سیمون تانر. ۲۰۰۲. آینده دیجیتال کتابخانه‌ها: راهبردهایی برای عصر اطلاعات. ترجمه عباس گیلوری. ۱۳۸۲. تهران: دبیزش، چاپار.
- دمرچی‌لو، منصوره. ۱۳۸۷. نگاهی به آموزش کتابداری در ترکیه. اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی ۲ (۶): ۴۳-۳۷.
- فتاحی، رحمت‌الله. ۱۳۷۷. برخی از زمینه‌های تأثیر فن‌آوری نوین بر کار کتابخانه‌ها و کتابداران. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی ۴ (۱): ۶۳-۴۹.
- فتاحی، رحمت‌الله. ۱۳۷۹. الگویی برای بازنگری و تجدید ساختار آموزش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی ۳ (۱): ۴۴-۲۱.
- کوکبی، مرتضی. ۱۳۷۶. نگاهی به دروس سازماندهی مواد. فصلنامه کتاب ۸ (۳): ۵۷-۶۹.
- کومار، کریشان. ۱۹۹۹. روشهای پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی. ترجمه فاطمه رهادوست. ۱۳۷۴. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- مهراد، جعفر. ۱۳۸۹. تصویب برنامه آموزشی جدید دوره کارشناسی رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. پایگاه خبری کتابداری و اطلاع‌رسانی LISNA (۳۰ فوروردین ۱۳۸۹).
http://www.lisna.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=1190:1389-01-30-06-47-29&catid=1:latest-news&Itemid=50 (دسترسی در ۱۳۸۹/۲/۹).
- نوکاریزی، محسن. ۱۳۸۳. بررسی برنامه‌های درسی کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتابداری و اطلاع‌رسانی ۷ (۲): ۲۳-۵.
- وزارت علوم تحقیقات و فناوری، حوزه مشاوران جوان. ۱۳۷۹. آئین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاهها، <http://yag.msrt.ir/regulations/11-1388-01-10-11-48-14/677-s-----s-----> (دسترسی در ۱۳۹۰/۱۲/۱).

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. ۱۳۸۹. مشخصات کلی، برنامه و سرفصلهای دروس دوره کارشناسی کتابداری، مصوب هفتصد و بیست و یکمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی، مورخ ۱۳۸۸/۳/۳۱. <http://gostareh.msrt.ir/Files/Course/1-13-b-1.pdf> (دسترسی در ۱۳۸۹/۲/۲۰).

- Bavakutty, M. 2008. *Future librarianship in knowledge society*. New Delhi: Ess Ess Publications.
- Begum, R., and C. N. Bahri. 2000. *The 2020 academic librarian: Meeting the challenges of change*. <http://www.iiu.edu.my/iclise/files/session4/pres4/2.htm> (Accessed 15 Jan. 2011).
- Johnson, Catherine A. 2007. Library and information science education in developing countries. *The International Information & Library Review* 39 (2): 64-71.
- Hanpol, T. 1998. Analysis of undergraduate library and information science in Thailand. I *64th IFLA General Conference. Netherlands: Amesterdam, 16 - 21 August. University of Dhaka, Department of Information Science and Library Management, 2012*. http://www.univdhaka.edu/department/arts/academic_program.php?bodyid=LIS (Accessed 25 Feb. 2011).
- Kiani, H. 2009. Education for library and information science in Iran: Current trends. *International Journal of Information Science and Technology* 7 (2): 15-28.
- Liu, Ziming. 1992. A comparative study of library and information science education: China and United States. *International-Information and Library Review* 24 (2): 107-118.
- Mammo, Wondimeneh. 2007. Demise, renaissance or existence of LIS education in Ethiopia: Curriculum, employers' expectations and professionals' dreams. *The International Information & Library Review* 39 (2):145-157.
- Ocholla, Dennis, and Theo Bothma. 2007. Library and information education and training in South Africa. *New library world* 108 (1/2): 55-78.
- Takeuchi, Hiroya, and Yong Won Kim. 1999. Current issues in library and information science profession and its education in Japan. In *65th IFLA Council and General Conference. Thailand: Bangkok, 20 -28 August*. <http://ifla.queenslibrary.org/TV/ifla65/papers/151-115e.htm> (accessed 11 Feb. 2011).
- Wilson, T. D. 2003. Information Management. In *International Encyclopedia of Information and Library Science*. 2nd. Ed. by John Feather and Paul Sturges, 263-278. London: Routledge.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Content Analysis of LIS Undergraduate Curriculum Approved in 1375 and 1388

Zahed bigdeli¹

Professor of Knowledge and Information Science,
Shahid Chamran University of Ahwaz

Afshin Hamdipour*

PhD Candidate in KIS, Shahid Chamran
University of Ahwaz

Iranian Journal of
**Information
Processing &
Management**

Abstract: New information and communication technologies have changed the library and information science education, similar to other science education. Therefore, after 14 years, the Planning Council of Higher Education revised curriculum of undergraduate LIS (Library and Information Science) and approved new curriculum in the form of 111 basic, special compulsory and special optional units. The purpose of this study was to compare and analyze the curriculum of the undergraduate LIS approved in 1375 and 1388. This study was performed using the method of content analysis. Results showed that the percent of titles with share content at two curricula was only 25%, which represents the novelty of the new program. Curriculum approved in 1388 had more number of special and practical units. In the new curriculum, 75% of the total units have been changed in terms of creating new courses, renaming or merging of courses. Also, 44% of curriculum approved in 1388 was new and 22% related to application of information technologies in libraries. The consistent percent of new Iranian LIS curriculum with other countries curriculum was nearly 70%. Due to the created changes in the field title and LIS curriculum in various countries, and accordance of these changes with evolution of LIS curriculum in Iran, It seemed that the conditions were appropriate for renaming the title of LIS field.

Keywords: library and information science education, LIS curriculum, undergraduate LIS education

Iranian Research Institute
For Science and Technology

ISSN 2251-8223

eISSN 2251-8231

Indexed in LISA, SCOPUS & ISC

Vol.28 | No.2 | pp: 283-304

Winter 2013

1. bigdeli_zahed@yahoo.co.in

*Corresponding author: hamdipour@gmail.com